

Geneze a struktura trampského sbírkového fondu ve sbírkách Etnografického oddělení Národního muzea¹

Jan Pohunek

Vnímání trampingu jako fenoménu, který by měl být zastoupen v muzeích, je navzdory stoleté historii trampského hnutí² poměrně nové. Dá se očekávat, že už v prvních desetiletích jeho existence začaly přirozeně vznikat soukromé sbírky, do veřejných institucí ale přecházely spíše jen jednotlivé předměty.³ Prvním muzeem, které se trampingu začalo věnovat systematicky a otevřelo na toto téma stálou expozici, bylo zřejmě v roce 1987 Okresní muzeum s působností v okrese Praha-západ se specializací na zlato v České republice (dnes Regionální muzeum v Jílovém u Prahy). Tramping byl v Jílovém veden jako součást obecného historického fondu s vazbou na oblast středního Povltaví a dolního Posázaví, přičemž tato vazba přirozeně vyplývala z místního kontextu, neboť jde o region, kde trampské hnutí vznikalo a kde má dodnes silnou, převážně chatařskou základnu.

Po roce 1989 se objevila možnost volně publikovat trampskou literaturu a informace o jednotlivých osadách bez obav z cenzury a zneužití informací státním aparátem. V prvním desetiletí 21. století pak postupně vyšla řada regionálních, místopisně laděných historiografií psaných vesměs amatérskými historiky — trampy,⁴ kteří zúročili svůj dlouhodobý výzkum. Souběžně s tímto zvýšením zájmu o historii se v trampském prostředí objevila i myšlenka vytvoření stálé expozice s celorepublikovým významem. Koncept byl široce diskutován na 11. slovensko-českém potlachu v roce 2004, jednom z větších tradičních setkání pořádaných převážně zástupci generace, která začala trampovat v době mezi 2. světovou válkou a rokem 1968. V tomto

1 Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národního muzea (DKRVO 2017/24, 00023272).

2 Založení první trampské osady Ztracená naděje bývá situováno k roku 1918, formování samostatných part mládeže jezdících do přírody ve stylu, který bude později nazván trampským, lze ale sledovat už přinejmenším v době 1. světové války (srov. Hurikán 1990: 14–18).

3 Například ve sbírkách Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu Historického muzea Národního muzea se nachází i několik sportovních trofejí z turnajů a závodů na trampských osadách. Muzeum SNB a vojsk ministerstva vnitra (dnes Muzeum Policie ČR) zase získalo některé předměty trampům zabavené.

4 Např. Vinklát 2004; Moidl, Moidlová, Smlsal 2008.

kontextu se zrodily rovnou dvě iniciativy, které si vytvoření muzea daly za cíl. První z nich se soustředila kolem Jiřího „Freda“ Jedličky, organizátora Festivalu trampských písní v Horním Jelení, který začal sbírku utvářet převážně na amatérském základě, druhá pak v rámci spolku Naše muzeum. Spolek Naše muzeum v této době zastupovali Zuzana Poláčková, Miroslav Navrátil — Prcek a Miloš Černý — Paddy, kteří se rozhodli jít cestou navázání spolupráce se zavedenou muzejní institucí.

Tou se v roce 2009 stalo Národní muzeum, nejprve jeho Oddělení novodobých českých dějin, později pak Etnografické oddělení. V rámci Oddělení novodobých českých dějin byla totiž zpočátku zvažována možnost propojení trampských sbírek s tematikou skautingu, poté se ale koncepce fondu kvůli jeho struktuře (a také odlišným pohledům na formu spolupráce a její intenzitu u zástupců trampů a skautů) posunula od primárně historické perspektivy k etnografické. Trampské téma zároveň souznělo se zvýšeným důrazem na dokumentaci současnosti v Národním muzeu a zvýšenou pozorností věnovanou mapování moderního českého folkloru, kterému se v rámci Etnografického oddělení věnovali jeho tehdejší pracovníci Petr Janeček a Adam Votruba. Podle uzavřené dohody mělo Naše muzeum postupně předávat své fondy Národnímu muzeu s perspektivou vytvoření stálé expozice trampingu, nejlépe v rámci rekonstrukce hlavní budovy Národního muzea. Expozici v tomto rozsahu se bohužel dosud nepodařilo realizovat a do aktuálního projektu nových expozic v historické a nové budově NM nebyla zahrnuta, Etnografické oddělení ve spolupráci s Naším muzeem a dalšími institucemi nicméně do současnosti realizovalo několik výstav na toto téma, jako byly v roce 2010 *Nové pověsti české* nebo roku 2013 *Trampská abeceda*, autorsky zpracovaná Zuzanou Poláčkovou a několikrát zapůjčená do dalších muzeí,⁵ a připravuje se další středně velký výstavní projekt s plánovaným datem otevření v červnu 2018. O zápůjčky z fondu je zároveň poměrně velký zájem především u regionálních muzeí, která připravují vlastní výstavy s trampskou tematikou.⁶

Přes dílčí přírůstky z jiných zdrojů, zejména od samostatných dárců, vychází zatím struktura trampského fondu v Národním muzeu především z koncepce zavedené spolkem Naše muzeum, kde byla sbírka uspořádána podle jednotlivých dárců⁷ a data předání. Naše muzeum si na tomto základě vytvořilo základní systém evidence a číselný inventární kód umožňující identifikaci předmětů. Souběžně probíhala i fotografická dokumentace sbírky a skenování významných unikátních písemností, především kronik. Do Národního muzea přešel fond takto předpřipravený, jako nedostatečná se ale postupně ukázala míra předaných doprovodných informací — k řadě dárců nebyly písemně dostupné žádné údaje o jejich roli v trampském hnutí, kontextu užívání darovaných předmětů apod. Ve spolupráci s Naším muzeem nebo samotnými dárci, jejichž kontaktní údaje jsou k souborům předmětů doplněny, ale naštěstí lze tyto mezery zacelit. Předměty jsou postupně převáděny do plnohodnotné muzejní

5 Sázava 2014, Vysoké Mýto 2015, Lomnice nad Popelkou 2016.

6 Např. Muzeum Podkrkonoší v Trutnově 2014, Východočeské muzeum v Pardubicích 2015, Prachatické muzeum 2017.

7 Možnost převodu za úplaty byla záměrně zcela vyloučena, aby byla zachována stejná forma vztahu ke všem dárcům nezávisle na rozsahu jejich příspěvku.

evidence, přičemž Naše muzeum pokračuje i přes nedávné personální změny⁸ ve vlastní akviziční činnosti, nadále podmíněné postupným předáváním předmětů Národnímu muzeu.

Fond je v současnosti deponován v prostorách Etnografického oddělení Národního muzea v Praze a obsahuje 5 024 inventárních čísel zapsaných v obou stupních evidence. Toto číslo není konečné, protože do muzea jsou průběžně předávány ke zpracování další předměty, které byly zatím v držení z. s. Naše muzeum. Z hlediska četnosti jsou nejhojněji zastoupeným typem předmětů fotografie, zvadla a další drobná grafika, periodika a pamětní camrátká a placky. Poměrně málo jsou ve fondu naopak zastoupeny oděvní součásti, kroniky,⁹ rozměrné artefakty (totemy, lodě, stany) a hudební nástroje. Zde však platí, že většina předmětů méně četných typů má větší historickou hodnotu, často jsou spojeny s významnými osobnostmi trampského hnutí. Jmenovat lze na tomto místě například totem vyrobený Josefem Peterkou — Bobem Hurikánem nebo kytaru, která patřila autorovi trampské hymny „Vlajka“ Jendovi Kordovi. Z hlediska chronologického obsahuje fond nejvíce předmětů z let cca 1965 až 2000, starší období první republiky, druhé světové války a 50. let jsou zatím méně zastoupena. 1 229 předmětů bylo zatím zveřejněno i online prostřednictvím portálu eSbírky.¹⁰

Fond tvoří uzavřený celek, v budoucnu se počítá s jeho dalším rozšiřováním, které ale bude potřeba koncipovat již o něco selektivněji. Otevřená je také možnost dalšího prohlubování informací o jednotlivých předmětech a zastoupených trampských osadách a jednotlivcích, která by mohla vyústit ve vydání reprezentativního katalogu. Vzhledem k původnímu závazku Národního muzea je rovněž také potřeba počítat s vytvořením stálé expozice, byť jde zřejmě o otázku, která bude na pořadu dne až po ukončení probíhající rekonstrukce hlavní budovy a vytvoření nové koncepce pro fungování areálu v Kinského sadech. Vhodným objektem se alespoň částečně jeví být budova Švýcárny, odkud jsou postupně přesouvány depozitáře a která už v minulosti k výstavním účelům sloužila. Případná realizace expozice (a např. ještě sálu pro kulturní vystoupení) by zde ale vyžadovala náročnou rekonstrukci, navíc spojenou s převodem budovy do majetku muzea, takže zatím zůstává pouze teoretickou možností.

LITERATURA

Hurikán, B. 1990. *Dějiny trampingu*. Praha: Novinář.

Moidl, Z., Moidlová, O., Smlsal, J. 2008. *Kronika východočeského trampingu. Chrudimsko 1912–2008*. Liberec: Rosa.

Vinklát, P. D. 2004. *Kronika trampingu v Jizerských horách 1934–2004*. Liberec: Kniha 555.

8 Ze spolku odešla zakladatelka Zuzana Poláčková, členem se naopak stal zástupce mladší trampské generace Michael Antony.

9 Podrobný soupis kronik a cancáků se nachází na jiném místě v tomto čísle SEP.

10 <http://www.esbirky.cz>.